

İzmir ili kestane yetiştirme alanlarında rastlanan, az bilinen endemik

bir tür : **Propomacrus bimucronatus** Pall.

(Coleoptera : Scarabaeidae : Euchirinae)

Aynur ÖNÜÇAR*

Orhan ULU*

Summary

A Little-known, endemic species which has been found in the chestnut plantations around İzmir : **Propomacrus bimucronatus** Pall.

(Coleoptera : Scarabaeidae : Euchirinae)

The food traps based on boiled grape juice have been used to obtain flight behaviours of some tortricid moths in chestnut plantations in Tire and Ödemiş around İzmir. Traps have been hung the trees at different places (300-1200 m. above sea level). Several insect species including the adults of **Propomacrus bimucronatus** Pall. have been caught in these traps. As a result, this species which is rare and endemic for Turkey has only been found in August at 450-700 m. above sea level in chestnut plantations.

Giriş

İzmir ili çevresinde yer alan önemli kestane yetiştirme alanlarından, Tire ve Ödemiş'te yürütülmekte olan TOAG-523** no'lu proje çalışması sırasında, Tortricidae familyasına bağlı bazı türlerin ergin uçuşları ile ilgili veriler elde edebilmek için pekmezli besi tuzakları kullanılmıştır. Yapılan tuzak kontrollerinde, yakalanan çeşitli böcekler arasında *Propomacrus*

* Bölge Ziraî Mücadele Araştırma Enstitüsü, Bornova, İzmir

** TOAG-523 : İzmir ili çevresindeki kestane yetiştirme alanlarında fauna tespiti ve meyvelerde kurtlanmaya neden olan zararlılar ile savaşım olanakları üzerinde araştırmalar.

bimucronatus Pall. türü de saptanmıştır. Bu tür hakkında Ohaus (1918) ve Reitter (1961)'in Coleoptera katalogları dışında, literatür kayıtlarına rastlanmamıştır. Ancak, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bitki Koruma Bölümü müzesinde bulunan örneklerin etiket bilgileri incelendiğinde, az sayıda da olsa, besi ve ışık tuzaklarıyla, toprak ve yabancı otlardan toplandıkları anlaşılmıştır.

Materyal ve Metot

Çalışma alanlarında, denizden farklı yüksekliklerde (300-1200 m) seçilen örnekleme ünitesinde, kestane ağaçlarının 2-2,5 m yükseklikteki dallarına pekmezli besi tuzakları (% 90 su + % 10 pekmez + % 0.1 eugenol karışımı) asılmıştır. Ağaçların güneydoğu yönüne ve 20-25 m. aralar ile her ağaca 1 adet olmak üzere asılan 1 litrelik cam kavanozların 2/3'si karışım ile doldurulmuştur. Tuzaklar 1984 yılı Temmuz ayından Kasım ayına değin kullanılmış, tuzak kontrol ve karışım işlemleri birer haftalık aralar ile yapılmıştır.

Sonuçlar

Tanımı : *P. bimucronatus* erginleri (Şekil 1), koyu kahverenkli olup baş, thorax ve daha az olarak da bacaklar, noktacıklar halinde delikli görünümündedir. Ağız parçaları, anten 1. ve 2. segment ucu, thorax ve abdomen ilk segmentlerinin alt kısmı yoğun, sık, uzun, kıvılcık kahverenkli tüylü diğer tüm vücut segmentleri daha seyrek ve kısa olmak üzere tüylerle kaplıdır. Erkek ve dişi bireyler arasındaki en belirgin morfolojik ayrım, erkeklerin ön bacak tibia'larının dişilere oranla oldukça uzun, sivri ucu, diş gibi çıkıntılar ve kızıl kahve tüyler ile donanmış olmasıdır (Şekil 2).

Tuzaklara gelen bireylerde (27 adet) yapılan ölçüm sonuçlarına göre, erkeklerin ortalama 3.3 (2.5-4.1) cm, dişilerin de 3.3 (3.0-3.6) cm boyda oldukları saptanmıştır. Reitter (1961) ise, erkeklerin 4.2 cm, dişilerin 3.3 cm uzunlukta olup dişilerin erkeklerden küçük olduklarını belirtmektedir.

Yayılışı ve kısa biyolojik notlar : Bu çalışma sırasında *P. bimucronatus* erginleri Tire ve Ödemiş ilçelerinin yalnız denizden 450-700 m. yüksekliklerde bulunan bazı kestane yetiştirme alanlarında bulunmuşlardır (Çetvel 1). Çetvel 1 incelendiğinde, *P. bimucronatus* erginlerinin Ağustos ayının ilk ve son haftaları arasında besi tuzaklarına geldikleri görülmektedir.

Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bitki Koruma Bölümü müzesinde bulunan örneklerin etiket bilgilerinin incelenmesinde, bu örneklerin Batı Anadolu'nun bazı yörelerinde Mayıs ayının ilk haftası ile Eylül ayı ortaları,

Cetvel 1. *P. bimucronatus* erginlerinin 1984 yılında Ödemiş ve Tire'de besli tuzaklarında yakalanma durumları.

Tarih	Tire	Ödemiş
7.8.1984	3 ♂, 6 ♀	
9.8.1984		2 ♂
16.8.1984		3 ♂, 3 ♀
21.8.1984	1 ♀	
23.8.1984		3 ♂, 4 ♀
29.8.1984		2 ♂
Toplam	3 ♂, 7 ♀	10 ♂, 7 ♀

Doğu Anadolu'nun bazı yörelerinde ise Temmuz sonu ile Ağustos sonu arasında yakalandıkları anlaşılmaktadır.

Ohaus (1918) ve Reitter (1961)'in de belirttiği gibi, *P. bimucronatus* Türkiye'ye özgü bir türdür. Ayrıca, Reitter (l. c.)'in çok ender rastlanan bu türün soyunun tükenmiş olabileceğini kaydetmesine karşın, bu çalışma ile tarımsal savaş ilaçları kullanılmayan belirli yüksekliklerde yer alan orman alanlarında, *P. bimucronatus* bireylerine hiç de azımsanmayacak sayılarda halâ rastlanabildiği gösterilmiştir.

Özet

İzmir çevresinde bulunan Tire ve Ödemiş gibi önemli kestane yetiştirme alanlarında Tortricidae familyasına bağlı bazı kelekleri yakalamak amacıyla besli tuzakları kullanılmıştır. Denizden farklı yüksekliklerde (300-1200 m) bulunan yörelerde kestane ağaçlarına asılan tuzaklarda *Propomacrus bimucronatus* Pall. erginleri de yakalanmıştır. Ancak bazı yerlerde (450-700 m) ve Ağustos ayı içinde yakalanan bu türün, Türkiye'ye özgü ender rastlanan bir tür olduğu anlaşılmıştır.

Teşekkür

Böceklerin teşhisleri için Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bitki Koruma Bölümü Başkanı Prof. Dr. Niyazi Lodos'a, yardımları için Zir. Müh. Verda Aka'ya teşekkürlerimizi sunarız.

Literatür

Ohaus, F., 1918. Scarabaeidae : Euchirinae, Phaenomerinae, Rutelinae. W : S. Schenkling (ed.), Coleopterum Catalogus, Pars 66, 5, Dr. W. Junk.

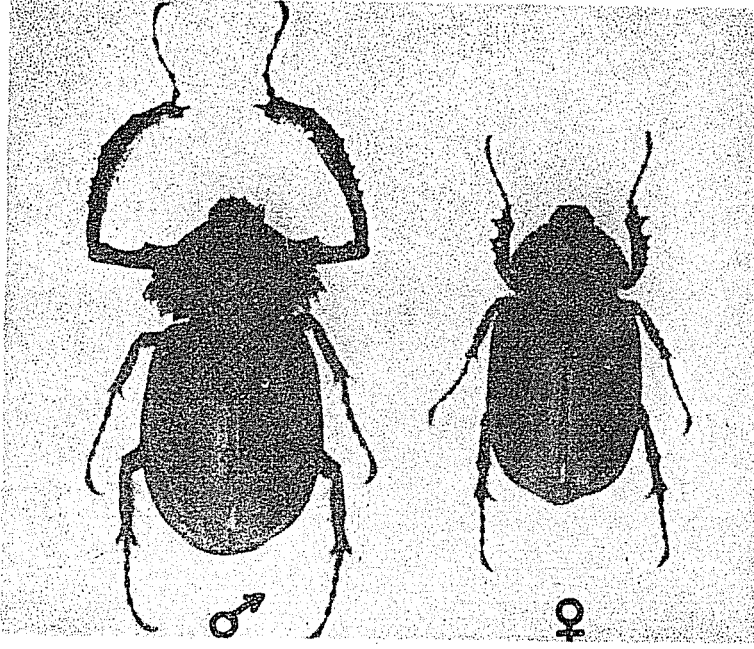
Reitter, E., 1961. Beetles. Published by Paul Hamlyn Spring House, Spring place, London-NW 5, 205 p.

... ..

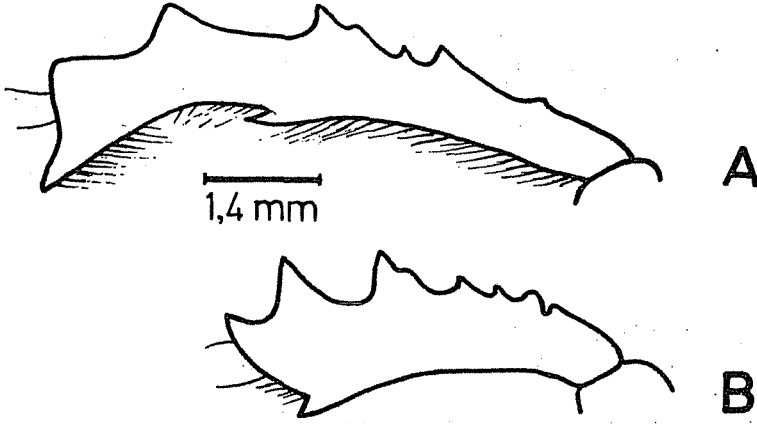
... ..

...

... ..



Şekil 1. *P. bimucronatus* erginleri



Şekil 2. *P. bimucronatus* ön bacak tibia'sı A- Erkek, B- Dişi